

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD).
30 august st. v.
11 septembrie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 35.

ANUL XXVIII.
1892.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Gr. Manolescu în Hamlet.

Porțile Teatrului Național din București s'au deschis iarăși, preoții Thaliei române s'au întrunit de nou ca să servescă cultul artei teatrale; dar vai! de asta-dată în mijlocul bucuriei ce inspiră revederea în ajunul unei stagiuni nouă, se mestecă împreună unei dureri nemărginite, că n'a venit unul, tocmai acela care le eră fala tuturor, că le lipsește Gr. Manolescu, atât de iubit de publicul din afară, ca și de camaradii dintre culise.

Mórtea lui Manolescu a produs un mare gol în mersul artistic al Teatrului Național, căci — cel puțin deocamdată — nu este nimeni care să-l suplinescă, de cumva întempleră nu va scóte pe vr'unul la ivélă, precum l'a scos și pe densusul, atunci elev necunoscut al dlui St. Vellescu, când bolnăvindu-se profesorul seu, îl înlocuí cu atâta succes în rolul lui Fabiu Maxim din piesa «Roma Invinsă.»

Este mare numărul rolurilor jucate și create de densusul, căci a studiat și muncit mult, dar ni se pare că dintre

tóte Hamlet a fost la care a ținut mai mult, care a format culmea ambițiunii sale artistice; în acesta s'a prezentat anul trecut și publicului din Viena.

De aceea, aducând ilustrului mort tributul stimei noastre, din incidentul începerii repetițiilor la Teatrul Național din București, punem în fruntea numărului nostru de acumă portretul artistic al seu în rolul lui Hamlet.

Manolescu n'a jucat acesta după șablonul care reprezintă prin Hamlet pe un filosof nebun, ci mai mult ca pe un om predominant de simțimintele inimii și tocmai acesta a dat caracterului creat de el un farmec gingaș care te emoționează până 'n suflet.

Felul seu de a jucă pe Hamlet va rămâne în teatrul român o tradițiune, căreia toți tinerii de acumă se vor închină, până când vor veni alte timpuri, cu alte idei estetice și cu alți artiști cari le vor reprezenta.

Până atunci, să privim cu mândrie posa acesta artistică și regretându-l că l'am perdut, să ne mângaiem că cel puțin l'am avut.

GR. MANOLESCU ÎN HAMLET.

O scrisoare a lui Bălcescu.

Di Ioan Ghica a publicat la București încă în 1890 un volum intitulat: «Amintiri din pribegia după 1848.» Această publicațiune versă multă lumină asupra activității emigranților din România în mișcările de atunci de prin Ungaria și Transilvania. Ei stăruiau pentru împăcarea maghiarilor cu românii, fără inșe d'a puté izbuti. Neintrând în analiza politică a evenimentelor, reproducem aici o scrisoare a regretatului nostru istoric N. Bălcescu, unul din fruntașii emigranților, care arată peripețiile romantice prin cari au trecut densusul ieșind din Transilvania și Banat.

Paris, 22 octombrie 1849.

«Iubite Ghica,

Gată urmarea istoriei mele. Bolliac ți-o fi povestit-o până când ne-am despărțit lângă Caransebeș. Am intrat în acest oraș, cu toată că mi se spunea că pot găsi acolo pe dușman, fiind că vream să merg la Bem și altă cale nu aveam. Nu eră nici imprudență, nici ușurință, nici esces de vitejie, ci numai stăruința a îndeplini hotărîrea de a ajunge în sfârșit pe Bem, după care alergam de vre-o trei săptămâni. După ce m'a lăsat Bolliac, eu am propus Ungurului ce ne însoția d'a intră cu mine în oraș, vrînd a espune pe Racoviță și pe Florescu. Ungurul a primit. Atunci și băeții n'au vrut să me lase a merge singuri și s'au rugat să le dau voe a veni și ei. Am avut norocire a nu găsi pe vrăjmaș în oraș și a apucă drumul Hațegului, unde după o cale de un cias ajunserăm armata unгурescă ce se trăsese din oraș. Me întelni cu capul ei cometele Lazăr și meraserăm împreună până spre Pórta de fer, câmp vestit de a lui Huniad cu Turcii. Me silii în tot chipul să deștept puțină inimă în cometele Lazăr, care împreună cu armata lui erau foarte demoralizați, indemnându-l ca să ne oprim și să dăm acoalea în acea poziție minunată o bătaie în cinstea lui Huniad. Dar isedar îmi fu silința, atunci îi lăsa și plecai cu soții mei spre Hațeg.

«Până a nu ajunge într'acest oraș întelni locuitorii și oștirea fugind și strigând: *Istene Muszka*, acea ce vrea să dăcă că Muscalii sînt în oraș. Cu toată acestea nu ne întorserăm înderēt și intrarăm în oraș. Muscalii erau la porțile orașului pe deal și comandantul orașului se ocupă de a capitulă. Șeđui în oraș până când am vęđut pe Muscali a porni să intre, atunci me trasei în grabă înapoi până la un sat anume Grădiștea. Accolo lăsarăm trăsura și încălcarăm pe cai, luând o călăuză ca să ne trecă peste munți pe poteci spre Deva, unde ni se spunea că e Bem. După o călătorie de o ți prin munți, după ce am fost primeđduiți d'a fi arestați și uciși de țărani reacționari ce ne luă de Unguri, sosirăm séra la un sat Linjina, unde aflarăm că cu o ți înainte armata lui Bem s'a desfăcut și că el a pornit pe la Luncani peste munți la Orșova. Nu-ți pot descrie ce am suferit atunci, vęđend toată iluziile mele pierdute pentru totdeuna. Nu-mi mai remănea atunci decât să vedem cum să ne scăpăm vieța, căci ne aflam impresurați de vrăjmași. Drumurile spre Orșova îmi erau închise și Orșova cu depărtare. Puteam cu anevoință inșe a intră în țera la Vulcan, dar șcieam că voi fi arestit indată; am hotărît a trece printre Ruși și a me aruncă în munții lui Iancu. Plecai a doua ți cu Florescu și Racoviță spre Mureș, vrînd a trece acest riu printre Deva și podul Simeriei (Piski), unde și furăm prinși de Cazaci și iată cum: Așteptam lângă Mureș pe un deal ca să

innopteze, să trecem rîul fără a ne vedé picheturile muscăleşci înșirate d'alungul rîului, când ne pomenirăm cu un escradon de Cozaci lângă noi. Pădurea eră de parte. Hotărîrăm atunci a-i înșelă, și plecarăm spre dęnșiii, le dęșeram că sîntem ai Iancului, etc. Ei ne luară cu dęnșii să ne ducă la Lüders ce eră aprópe cu tabăra. Șcieam că acesta me caută și are pe lângă dęnsul copoi cum Popescu, Bălășescu și alții din țera. Pe drum ne imprietenirăm cu Cazacii ce vorbeau românește, le deterăm tutun, îi înșelarăm cu vorba, astfel încât ne deteră drumul și ne întorserăm spre Mureș, pe care îl trecusem a doua ți diminęta. În doue ȓile de ostenitóre călătorie prin munți ajunserăm la Cămpeni. Iancu, pe care îl înșciințasem de sosirea mea, îmi găsise o colibă într'o pădure în prejma Cămpenilor, unde șeđui ascuns o lună de ȓile. Rușii și Nemții me căutau pe mórte și Iancu a fost chemat de doue ori la Sibiu și cercetat despre mine. Din norocire acturile cari ar fi putut compromite pe Iancu nu erau cunoscute Nemților și Rușilor, și el putu a se desvinoăți și a dęce că nu șcie unde sînt eu. Românii d'acolo mi-au arătat multă dragoste și jertfire. A fost peste puțină să pociu căpétă un pasaport sub ori-ce nume. De aceea am hotărît înteu să trec în Moldova pe ascuns pe la Toplița peste munți și să me predau Moldovenilor ca să me trecă în Turcia. Pe urmă am găsit ca mai sigur d'a merge la Semlin și a trece la Belgrad. Industria Muntenilor, unde me aflam, este a face și a vinde donițe și ciubere, și astfel ei pot călători în totă țera Unguręcă fără ca nimeni să-i întrebe de pas. Hotărîi dar a me face donițar.

«Me bolnăvisem în munți de urit și de nelucrare, me apucase frigurile și un junghiu. Plecai bolnav și ostenela drumului me făcu sănętos. Am plecat împreună cu Racoviță, Nenișor și Dincă, eroul bătăliei dela București cu Turcii, ce fusese lângă Iancu. Eu nu vream să-i iau, dar ei au insistat dorind să vie cu mine la Constantinopol. Am luat trei țărani séu *moți*, cum se numesc acolo; am încarcat țeri care mari cu donițe, ne-am spoit cât am putut și ne-am imbrăcat în zdrențe ca să semenăm a moți, și am pornit prin țera Unguręcă pe la Buteni la Arad. Luaserăm încă dela Iancu, afară de revașurile de donițari, niște atestaturi sub nume schimbate că sîntem din țera Românęcă și că ne-am bătut pentru Impęratul împotriva rebelilor Maghiari și că mergem pe la Semlin la Belgrad să ne căutăm familia. După o călătorie de trei ȓile făcurăm o întelnire neplăcută. Un tist de gendarmerie ungur, cu mai mulți gendarmi ne oprî în cale, începû a ne căută prin care sub pretext d'a cătă arme (arine?), găsi niște mantale și niște cisme, începû a ne sudui și a dęce că le avem de furat dela domni. Nu fu destul că ne luă hainele, dar din nenorocire se găsi un atestat d'acele ale lui Iancu, pe care Nenișor nu îl ascunsese bine; întrebă al cui este. Dincă spune că e al lui și indată îl arestuiră și noue ne dete voie a merge înainte. Se despărți bietul Dincă de noi fără haine, fără bani, căci n'avusei vreme a-i da, avęnd banii ascunși. Mi-a părut tare reu de dęnsul, căci e un sdravăn băiat și me îngrijia pe drum. Cred că o fi scăpat, de vreme ce e cunoscut că s'a bătut pentru Schwarz-Gelbi, și îl șciea și ei și Rușii. Această întemplanre ne-a făcut a schimbă drumul și a merge la Lipova, d'acolo pe la Timișóra la Panciova și Semlin.

«Am făcut această călătorie în 10 ȓile vęđend la doniți din sat în sat și din oraș în oraș. Am trăit reu dormind tot mereu pe ierbă umedă, în plóie, fără foc,

hrănit reu. Viéța asta cânescă m'a făcut sânetos și apoi potriviam lucrul avec ce fond de bonne humeur qui ne manque dans les temps ordinaires et que je trouve toujours en moi dans les grandes occasions. Așă de esemplu la Panciova am petrecut o ȃi intrégă in piață pe o plóie strășnică vëndënd ciubere și certându-me cu babele câte un cias pentru un creițar. Am lăsat căruțele cu marfă la Dunăre și noi am intrat pe séră in Semlin. Am petrecut nóptea intr'o cărciumă, unde am fost primiți de pomană. A doua ȃi des de diminéță am alergat pe la cunoscuții noștri, căutând mijloc d'a trece la Belgrad și i-am găsit pe toți speriați de tirania Nemților, dicându-ne să fugim cât mai curënd, că e peste puțină să trecem in Belgrad, ce e un loc bănuit. Am fost in sfērșit la consulul englez Fontblanc, care mi-a spus tot acestea. I-am arătat că am un pas francez, dar că nu-l pot da de față, de vreme ce pórtă un nume polon și supus austriac (aveam pasul lui Deivos) și că n'are nici o viză nemțescă și astfel nu pociu esplică cum me aflu acolo. El îmi făgădui să mērgă la Belgrad să-mi scóță un revaș dela Limperani ca să pociu trece, dar îmi dișe că pentru cei doi soți ai mei nu póte face nimic și că să fiu mulțumit de voi puté trece și singur. Me vėđui atunci silit să povățuesc pe Racoviță și Nenișor să se întórcă îndērēt in Ardeal, și, fiind că ei nu sânt compromițați, să caute a dobândi pasuri bune cu care să călătorescă. Apoi trecui Dunărea, me imbrăcai in hainele mele și me intorsei in Semlin ca un om de trebă, trăgënd la un otel. A doua ȃi Fontblanc îmi aduse respuns dela Limperani ca să-mi viđez pasul. Îi repetai că e peste puțină, că cum l'oi arătá la poliție me arestéză. El îmi dișe că el nu-mi face nimic, că Limperani are datorie a face și nu vrea, și me lasă in uliță. Remăsei in poziție fórtie ambrasantă. Me aflam in Semlin fără nici un pas regulat, fără să șciú ce nume să dau la otel, unde mi se cerea pasul. A me întórcē inapoi nu se mai putea, căci căruțele plecaseră cu soții mei. Eram sigur că trebuie să me arestuiescă. Intr'o asemenea poziție altul s'ar fi aruncat in Dunăre, eu hotărrii a me aruncá pe Dunăre și a me duce la Viena. Îmi luai inima in dinți și atestatul lui Iancu in mână, și me dusei la General Commando. Îi spusei multe și potrivite minciuni; că eram să merg la Belgrad, dar auđind că rudenia mea nu se mai află acolo, voi să me duc la Viena să-mi continuez studiile. După mai multe cercetări și consultări isbutii a dobândi o viđă pentru Viena. In pas aveam numele de Alesandru Ionescu.

«Speram că voi puté evitá Pesta și a merge pe la Agram, dar vaporul de pe Sava plecase și trebuia să aștept 10 ȃile; fuscii silit a nu perde vreme și a plecă inainte pe Dunăre la Pesta. Mustățile mele rase me ajutá de nu fui cunoscut in Pesta, unde am fost silit a sedé o ȃi și a umblá prin cancelarii spre a-mi viđá pasul. Acleași au vrut să me piérđă la Viena, unde am fost asemenea fórtie mult supérat de poliție in doue ȃile ce-am șeđut. Ca să iau pas dela Mussurus pentru Berlin a trebuit să aduc un bilet dela baronul Deben, cap la poliție, că sânt supus otoman. Acesta m'a speriat atât de mult cu chestiónele lui, incăt pierđënd rábdarea supérat i-am diș: «cela valait bien la peine de combattre pour votre Empereur pour être questionné par vous comme un criminel.» Aceste vorbe mi-au scos biletul. Astfel am scăpat de Schwarz-Gelbi. Ce e mai curios in tóte aceste este, că am scăpat cu banii lui Lüders.

«Iancu primise 3 mii galbeni in bani de 5 ruble dela Lüders și dintr'aceia mi-a dat și mie 50 de galbeni

cu cari am călătorit, căci bani nu aveam. Trebuie să șcii, că afară din banii ce am luat la plecarea mea din Constantinopol, daspre a căror intrebuițare ȃi-am dat socotéla, am cheltuit incă dela mine pentru ȃinerea mea și a vr'o noue compatrioți 130 de galbeni. Șcii că am luat dela Kossuth, când m'am dus in munți pentru cheltuéla drumului, ca la 150 de galbeni, și din aceștia am cheltuit; banii ce mi-ai trimis prin Zamoiski nu i-am primit, căci nu-mi trebuia. Tu îmi ești dator cu 12 galbeni din banii lui Skender. Am să iau vre-o 4 séu 5 galbeni dela I. Ionescu și alți atăția dela Zane; de vei puté să-i scoți și să mi-i trimiți, me indatorezi. De ai mijloc să mai adaugi vre-o 20 séu 30 de galbeni dela tine imprumut, n'ar strică, că me aflu tare strimtorat aci, sosind fără parale multe și fără haine.

N. BALCESCU.

Scrisóre.

Prin mii de mii primbl ochii mei,
Prin miele de mii
Și 'n taină eț, dór ai să vii,
Prin miele de mii.

Dar insedar, eu nu te vėđ
Prin miele de mii;
Și totu-i trist și 'n suflet simt
Durere și pustii.

Și 'n dar me duc și 'n gându-mi zac . . .
In sunet de viori,
Me trec tăcută, drum îmi fac
Oftând de mii de ori.

Acasă plec, in strai me 'mbrac,
Cu chip ca de copilă
Inșel pe toți; și de le plac,
Nu-mi fac nici haz nici silă.

Décă-i fi tu, să șciú că ești,
Ce mândr' aș apără!
Și aș zimbí, ș-aș cheltui
Din gând și viéța mea!

De merg pe stradă, rătăcesc,
Privind par că ceva,
Dar nu e drept; și de vorbesc —
Cu gândul sânt a tã.

Și vreu să-mi scutur gându-mi greu,
Privesc prin mii de mii,
Dór aș uitá, dar ah nu pot!
Mi-e silă și pustii . . .

Și numai nóptea când me culc
In ochi vėđ fața ta
Și te cuprind și îți vorbesc
Ș-adorm cuprins' așă.

Sub frémăt dulce de păduri,
Pe pat de stânci in munți,
Pe lângă riuri ce vorbesc
Și pe frumóse punți:

Déca-i fi tu, cum am vorbí,
Tu mi-ai șoptí ceva,
Ai așteptá ca să-ți răspund —
Eu aș incungiurá . . .

Și 'n drag, pētrunși de-așá frumos
Ca impregiur, ca 'n noi,
Am amuți, ni s'ar păré
Că 'n lume-s numai doi . . .

Și mult in viéță ni-ar urmá
Acel frumos tablou,
Acele simțuri ni-ar trezi
Și am trăi din nou.

Dar tristá merg pe sub copaci
In sunet de isvor,
Dór frații de me 'nveselesc
Prin glasurile lor.

Și géba cat de me privesc
Cu foc, sute și mii;
Eu nu vreau lor ca să le plac
Și tu nu poți să vii!

Carlsbad, august 1892.

ELENA VORONCA.

Res bunare.

De Camille Bias.

Amândoué mumele erau véduve; o esistență aprópe asemenea una cu alta le unise la un loc: situație precară după câțiva ani de bilșug. Amândoué lucrău ca să trăéscă; una da lecții, cealaltă cosea tapiserie. Și una și alta inse aveau ceva, acel nimic care face lucrul independent și ușor.

Fiind fericite din partea copiilor, nu se plâneau nici odată. Veđi că ființele acestea doué micuțe erau încântátore, el bálan cu ochi albastri de o dulcétá ne-spúșă; ea ochéșce, cu obraji ca trandafirul și sburdalnică; el visátor; ea riđend neincetat; améndoí complectându-se și necertându-se nici odată.

Améndoúe mumele se bucurău de acordul acesta între copiii lor, făceau haz de jocurile lor, pe când mergeau améndoí inaintea lor, își điceau mereu:

— Ce drăguți sânt! ce frumoși sânt!
Și una din mume đise într'o đí:
— Ce bine ar trăi améndoí într'o đí!

Din clipa acea se gândiră la căsătoria copiilor și făcură planuri de viitor. Cum nu aveau familie, se credeau stăpáne pe inimile acestea doué tinerele.

Felician iubiá pe drăguța lui prietină; de multe ori se uitá la ea cu ochi dulci, lucru care făcea plăcere murelor și le mulțumiá, pe când Ema îl hărțuía mereu de și nu putea trăi fără el.

Stánd cu muma sa care așteptá la dēnsa, fetița așteptá cu o nerábdare furiósă ciasurile de eșire dela școlá, fiind că báetașul viniá să aștepte acasă la dna Vadé până când să se întórcă muma lui dela lecții.

In fiecare đí se intēlniau ca frate și sorá, cu rís vesel pe buze și cu sárutári infocate pe obraji.

Când avú Ema doispređece și Felician șaispređece, viéța asta liniștită și dulce ținea încă.

Felician avea un unchiu care șciuse așá de bine să se facă uitat de când cu véduvía dnei Filip sora lui, încát copilul nu șcía nimic de rubedenia asta și chiar și muma nu se mai gândíá.

Se intēplá inse că dl Magloire își aduse într'o đí aminte că are un nepot. Íi murise singurul lui copil, speranța casei lui de comerț și moștenitorul averii sale, câștigatá, trebuie s'o spunem, cu multá muncá. Unde o să se ducá el acum? și casa lui, mândria lui, într'ale cui mâni are să cađă după dēnsul? Scrise sorii sale, scusându-se de dēnsa ca să-i aducá pe fiul ei pe care doriá că-l cunóscă. In scrisóre erá și un bilet de 500 franci pentru cheltuelile drumului.

Lucrul acesta fu un eveniment; fuse inse și intristare. Să se despartá cineva când trăeșce de ani întregi in înțelegerea cea mai bună, și asta ca să se ducá spre necunoscut, veđi bine că trebuie să tulbure pe cineva. In sfērșit, se gândiră că in mâna unchiului erá póte viitorul copilului și prietina intristatá sfátuí chiar ea plecareá.

Copiii plânserá mult când fure despărțiți, mai cu sémá Felician. Mititica Ema îl mângáiá, véđendu-l așá de sdrobot.

— De vreme ce o să te intorci, íi đicea ea, — de vreme ce o să ne vedem iar in curēnd, nu mai plânge.

Și plângea și fata cu suspine, zímbind in lacrimile ei pentru ca să-i dea curaj.

Dl Magloire nu erá om reu; primí bine pe sora sa și pe nepotul seu, scusându-se că nu se mai gândise de mult la dēnșii.

E probabil inse că nici odată nu s'ar fi gândit la sora sa și la nepotul seu, decá nu se intēplá să-i morá copilul seu. Inse acei pe care-i chemase el erau aci: erau familia sa, íi tratá ca pe familia sa.

Tinerul fu numai decát inițiat in afaceri, muma fu însărcinatá cu conducerea interióră. Viéța le fu dulce la améndoí. Omul se obișnueșce iute cu binele. Dna Filip véđend că fiul seu se desvoltá in corp, in sánetate, in puteri, uitá că fusese atáta vreme părăsitá de fratele seu. Unchiul iubi pe nepot, nepotul conducea tot comerțul, sora ingrigíá de casá, inse fără ca să aibá vre-o voință. Viéța erá bună, nu doriau nimic ca bună stare, cu puținá libertate ar fi fost fericirea.

Trei ani trecură până când într'o đí unchiul trimise pe nepotul seu in voiaj după afaceri. Báiatul avea purtare bună, se arátá serios, îl trimise in Paris.

Pentru tiner fuse bucurie mare voiajul acesta. Avea să véđá iar pe prietina lui, Ema, la care se gândise necurmat.

Ema avea atunci cincispređece ani, vârsta când incep fetele să se gândéscă. Lucrá impreună cu mama ei, erau mai multe parale in casa unde intrá Felician fără să fie așteptat.

— Bine íți spusese eu, mamá, că Felician o să vie.

Tinerul, de și prea fericit că o vede, erá inse incurcat in fața fetei acesteia frumoșe care ađi nu mai erá copilă. Ema inse rídea, glumiá, intrebá, curiosá, voinđ să șcía tóte din gura lui. Când plecá el, mai trist și mai ingrigiurat decát in rēndul trecut, o adorá și chiar i-o spuse.

Când se 'ntórse acasă la unchiu, gási o schimbare. O verișóră de departe, prea gálbēná și prea urítá, erá in casa unchiului venitá ca să trăeșcă cu dēnșii. Tatál ei o adusesse acolo ca să consulte doctorii din Lyon și s'o vindece d'o anemie indelungatá care putea s'ajungá

I t a l i a n c a .

primejdiosă. Vădov încă din copilăria fetei, țeran, și putând să-i dea o sută de mii de franci zestrel... Dl Magloire se 'nsărcină cu fata și recomandă nepotului seu ca să s'arate afectuos pentru ea cum făcuse mama lui. Felician făcù ce i se cerù.

Peste doi ani, unchiul dișe mamei:

— Trebuie insurat fiul teu.

Ea tremură, bănuind planul unchiului și cunoscând iubirea lui Felician.

Mare disperare fuse pentru tiner; chipul Emii așa de gingașe, așa de grațioasă, așa de fragedă i se punea inaintea ochilor mai cu sémă când erá lângă densusul protejată unchiului. Biéta fată, cu totă rēcéla verișorului, se vedea cum se siliá să-l facă s'o iubescă; el nu se mai putù stăpâni și in amintirea tot'dauna presentă găși curajul să declare hotărîrea lui că refusă suta de mii de franci ce-i da verișcana sa fiind că el iubiá pe Ema.

— Refusi o sută de mii de franci! tu care nu ai nimic?

— Iubesc pe alta!

Unchiul dete din umeri; pe urmă se gândi. Hotărît nu pôte să fie băiatul ca să se însóre decât numai decă-i va cultivá sentimentul. Unchii cari vor să te facă moștenitorul lor sânt capabili de ori ce eroism; unchiul lui Felician se făcù comediant. Intr'o di pe când sora sa avea durere de cap, dișe nepotului seu plângend:

— Dragul meu copil, vrei tu să omori pe mama ta?

Felician cerù o esplicație.

Unchiul respunse:

— Ea nu mai pôte să lucreze ca altă dată: ar fi mórtea ei; și cu tóte acestea decă tu te arăți așa de ingrat încât să-mi refusi singura plăcere ce-mi poți face, me despart de voi amândoi; puteți să ve întorceți in Paris.

Peste doué luni tinerul erá insurat.

Mare lovitură fuse vestea asta pentru Ema și pentru mumă sa, fiind că Felician când fusese in Paris, făcuse făgădueli formale și ceruse ca logodnica lui — așa îi dișea el Emii — să-l aștepte până se va întorce. Ce sperá el? Slăbiciunile acestea mari se pierd tot'dauna intr'o speranță.

O prietină — tot'dauna sânt prietini cari să dea sfaturi — dișe Emii:

— Rěsbună-te și tu. Ești destul de frumoasă ca să te imbogățești când vei voi. Ai să-l sdrobești cu lucsul teu.

— Și el are să me disprețuescă, respunse fata. Nu, imi voi regulá viéta și resbunarea mea o să fie cu totul alta!

De multă vreme nu se mai gândiá nimeni la așa ceva. Ema avea atâta voință, câtă-i lipsiá lui Felician; se puse iar pe lucru; pe urmă, intr'o di, un funcționar cinstit cerendu-i mâna, Ema i-o dete. Trăiau amândoi fericiți, mai cu sémă că Ema lucrá și câștigá parale.

Intr'o séră de véră se sculareră dela mėsă; doi copilași rídeau, jucându-se cu tatál lor cum rid și se jócă copíii cari sânt sánetoși. Un om intrá:

— Dómna Filip?

El se oprì in fața tabloului fericit ce avea inaintea ochilor.

— Domnu Felician! dișe Ema.

Pe visitator îl inecá plânsul.

— Dar ce ai?

El arătá copíii.

— Ai mei au murit.

Tótă familia îl incongiurá, compătímidu-l.

— Muma lor erá ofticosă; copíii n'au putut să trăescă.

Și când se uitá Felician la copilașii aceștia doi cu obrajii bucáliți, incepa iar să plângă.

Felician voise să mai vedă pe prietenii din copilărie; sperá par că ceva, fiind că nu mai auđise vorbindu-se de dēnșii. Felician nu-și iubise nevėsta. Dar copíii? Copíii aceștia ar fi fost ai lui decă ar fi avut mai multă tãrie de voință.

Ema, ca și altă-dată, la plecare incercá să-l mângăie; îi vorbì de datorie care in viéta pôte să ție loc de fericire; îi vorbì de devotament care este încă un amor.

Ema erá prea bine rěsbunată ca să păstreze picá pe Felician.

ION S. SPARTALI.

Numirea persónelor la Etrusci.

(Urmare.)

Noi mai avem sufixul *ta*=*tia* in diminutiv, adecá pentru forma de a arătá ceva cu înțeles de mai mic, și atunci vocala din urmă a cuvėntului se schimbă in *i* și *u*, și astfel se forméză sufixul duplu *i-ta* și *u-ta* p. e. *puicá*, *puichiță*, *dómna domniță*, *fluer flueriță*, *mėsá mėsutá*, *frunđá*, *frunđuță*, *stâncá stâncuță*.

Dar avem și sufixul *uliță*, sufix duplu pentru diminutive de a immicutelá și mai tare, decât numai cu *ta*, d. e. *puicá puiculiță*, *frunđá frunđuliță*, *casá căsuliță*.

Sufixul *ul* (din *ul-iță*) se aflá și la Latini p. e. *pulus* (*puiul*) *pululus*, și acesta e și in Rom-ulus, si *ul* e identic cu el d. e. *porcus porc-ellus*, *porcella* etc. Dar acest sufix de diminutiv nu e identic cu acel dela pl. *olarită*, unde se arată, că ce profesiune, ce chemare are bărbatul muierii respective.

Ací avem să recapitulám și să combinám ceva de interes pentru limba și originea noastră.

In limba latină nu se aflá nume de muieri, purcese din numele de familiá a bărbatului și formate cu sufixul *sa*. Dupá Corsen in limbele romanice, nume in *esa* séu *sa*, prin ce se represintă muieria cuiva, s'au susținut abia câteva pentru muierile unui duce, principe, conte, baron, marquis, p. e. *ducesa*, *princesa* etc.; dar sufixul *sa* pentru muieri din popor nu s'a susținut.

Și ce e cauza că la románi sufixul *sa* se aflá intr'un us fórte lățit?

Precum am arătat mai sus sub punctul 8. lit b) Corsen (II 526) ne spune, că din tóte numele muierilor cu sufixul *sa*, cam $\frac{11}{12}$ părți sânt dela Etruscii din nord, și numai o parte, adecá $\frac{1}{12}$, dela Etruscii mai aprópe de Roma, apoi că din cele $\frac{11}{12}$ părți peste jumėtate sânt din pregiurul orașului Chiusi, séu la Romani Clusium.

Rațiunea și faptul, că la noi se aflá sufixul *sa* in numer mare, ni respunde, că de unde au Románii acest sufix. De unde, decât din Etruria nordică, dela Etruscii din nord! și mai ales din pregiurul orașului: Clusium.¹

¹ Póte că și numele orașului Clusiu, Cluș, stă in atare legătură cu numele orașului Clusium din Etruria. In a. 1889 primavéra Simeon Mangiuca venise la Budapesta, și spunend unul altuia, că cu ce se ocupá me intrcbá: «Dar unde cređi tu, ca să fi fost légánul nostru in Italia, și unde s'a format limba noastră?» I-am respuns: In Etruria séu Toscana de ađi! El adause: Eu

C) Sub punctul 6. lit. c) am vorbit despre sufixul *ana*, la Etrusci pentru de a însemna purcederea dela tată, p. e. Punpna, Punpnana, am vorbit de sufixul *anus* la Romani, pentru de a arăta purcederea fiului dela tatăl trupesc p. e. Julius Julianus, și pentru de a arăta pe fiul adoptat p. e. Octavius Octavianus.

La noi e în uzul cel mai lătit sufixul *anu*, pentru de a însemna pe cineva ca locuitor din atare sat, oraș ori ținut etc. p. e. Reșinari Reșinarian, Arad Arădan, Câmp Câmpian, Munte Muntean, Moloova Moldovan, și astfel sufixul *an* pentru formarea de nume proprii, dela numele satelor etc. întocmai cum e: dela Roma, Roman-us, dar după înțeles nu e identic cu *anu* etruscicul, cu *anus* în Julianus, Octavianus.

Noi inse mai avem pentru numele femeilor măritate încă un sufix, anume *one*, séu *oie* și respective: *oania* séu *oaiă*. Muierea lui Popescu se numește: Popescóne, a lui Mangiuca, Mangiuconé, a lui Vernica Vernicóne, a lui Bădică Bădicóne, a lui Pasca Pascóne și respective cu *n* inmoiat prin *i*, căci se aude: Popescónie etc. și uneori *n* cade și se aude Popescóie, dar sufixul la noi trebuie să fie: *oaniă*, *oaiă*, pentru că ó diftongul trebuie scris cu 2 vocale, de óre-ce stă din doue litere: o+a, și pentru că *ne* și respective *nie* purcede din *nia*, *niă*, respective: *niă* și terminațiunea feminină trebuie să se finescă în *ă*.¹

Sufixul nostru: *oaniă* mai móle: *oaiă* după litera e identic cu etruscul: *ana*. cu romanul *anus*, iară după înțeles și us stă mai aprópe de etruscicul *ana*, căci Punpna e nume de familie, *ana* e adaus la nume de familie de aci; Punpnana, — dar la noi se adaugă numai pentru a se formá nume muieresc: Ionescu, Ionesc-oaniă, ce asemenea arată numele de familie a muierii; u din Ionescu, a din ana e etruscic, deci u+a fac diftongul ua=oa; și astfel Ionesc-oaniă e = Ionesc-ana.

Sufixul: *oaniă* se reafă și în limba latină, în nume de persóne feminine. Petronius, Sempronius, Tribonius etc. sânt nume ce arată purcederea dela tată și mai târziu nume devenite de familie; în genul femein aceste nume sânt: *Petronia*, *Sempronia*, *Tribonia*. În limba noastră, o lung séu intonat se diftongéză în silaba penultimă în *oa*, p. e. *doarme*; în silaba din urmă, vocala e scurtă și pe i îl înmóie în *î*, — deci numele cele latine femeesçi, la noi trebuie să sune și să se scrie: Petr-oaniă. Sempr-oaniă, Trib-oaniă. În numele de familie (ce le-am publicat în «Familia» din 1891 nr. 1 etc.) am arătat numele: Micș, ce-i de o familie: Micș-oni, — iară muierea lui Micș e Mics-óne respective Micș-oaniă. Mateiu, Matei-oaniă etc. În acest mod e dară și: Petresc-oaniă, Ionesc-oaniă etc. de și se aude: Petresc-oanie.

În Ardeal am auzit Ioneasca, Popeasca, Cristeasca, numindu-se muiera lui: Ionescu, Popescu, Cristea, deci

m'am ocupat cu dialectele cele toscanice de aci, și asemenea am ajuns la convingere, că limba românescă în gradul mai mare e tosană. Astfel eu prin anticități, el prin cele de aci, am ajuns la un rezultat. Și fiind că în limba noastră se află elemente celtice séu galice din vecinătatea Etrusci, din Gallia Cisalpină, și astfel fiind că eu și Gallia Cisulpină o țin de légănul nostru în Italia, m'am ocupat și cu celtica. Aci e enigma pentru lucrările mele celtice.

¹ Noi avem sufixul *oniu* și *oaniă* și în cuvinte comune, și la noi are înțeles argumentativ, adică de a urmări, p. e. vulpe vulponi, vulpoaniă ori vulpóie și nu vulpóe ori vulpóie, ursoniu, ursoiu, ursoaniă, căci decât s'ar fini în e p. e. ursóie, atunci cu articular ar trebui să fiă: ursóiea, ce nu e bine. La celți sufixul an, en, in, on, un pentru cuvinte comune, eră formă de diminutiv.

escu s'a schimbat în genul feminin în *ească*, ca p. e. românesc, românească. În Banat acesta nu e în us.¹

(Finea va urmá.)

DR. AT. M. MARIENESCU.

Doine și hore populare.

— Dela Crișcior în Biharia. —

Decât cu muere próstă,
Mai bine la oi pe cóstă;
Decât cu muere hîdă,
Mai bine la oi în smidă.

Desu-i codru și 'mpénat,
Eu tiner și supérat;
Desu-i codru și 'nverdit,
Eu tiner și necășit.

Galbănă-s Dómnec, ca céra,
De urit, mánca-l'ar para;
Galbănă-s, Dómnec, ca socul,
De urit, mánca-l'ar focul.

Așá mi-i lumea de dragă,
Ca robului când îl légá;
Așá mi-i lumea de dulce,
Ca robului când îl duce.

VASILE SALA.

Italianca.

— La ilustrațiunea de pe pagína 413. —

Italia, țera artelor, e vestită și pentru femeile sale frumoșe. Rassa latină acolo s'a conservat mai curat. Iată și cauza pentru care atâția artiști străini se duc acolo să-și câștige impresiuni.

Ilustrațiunea ce publicăm în nr. acesta asemenea e inspirațiunea unui artist străin. Ea representă un ideal de italiancă.

Sufletul artiștilor e ca o oglindă în care într'un moment se pot oglindí viața și suferințele altor ómeni.

*

Tineréța e o nebunie, vârsta matură e o luptă și bérănéța o părere de reu.

*

Amorul e ca luna; când nu creșce, scade.

*

Șciința fericirii este de a iubi datoria sa și a căută în ea o plăcere.

*

Sbîrciturile sânt grópa dragostei.

¹ Corsen (II 516) arată, că la Nemții vechi *inna* a fost sufixul penitru de a se însemná muiera cuiva, p. e. Chuning-inna, aci Königin, crăiésă; Mectarinna aci Meisterin, măistariță și că aci *in* se adangă la numele de familie a bărbatului, pentru ca să se numescă muiera lui, p. e. Müller, — femeia: Müller-in, etc. la numele poporului, ca să însemne o femeia din popor p. e. Valach, — Valach-in; și la Latini din rege, regina. Dar Nemții vechi, prin atingerea cu Arii și cu celții au căpétat sufixul: *inna*.

Escursiune la Móra-Dracului.

— Cataractă in munții Bihariei. —

Munții Bihariei sînt bogați in locuri frumoase. Atît turistul, cît și artistul, precum și omul de științe pôte să-și afle aici o mulțime de puncte de admirat și de studiat. Cu tôte aceste lumea încă nu le prea cunoșce, căci căile de comunicațiune practicabile lipsind aprópe cu deseversire, e fôrte mic numerul acelora, cari încãlđiți de focul entusiasmului pentru frumusețile și particularitățile naturei, desconsideră tôte lipsurile și greutatele, și-o ieu călare și pe jos, prin mii de pedeci obositóre, numai ca să pótã vedé ori studiã cutare și cutare poziție séu raritate a firei.

Lumea știintificã își are pân' acuma tôte informațiunile din cartea lui Schmidl intitulatã «Die biharer Gebierge», care a prezentat publicului peșterea dela Meziad, Portalele și originea Crișului negru din sus de Bãita, Izbucul dela Cãlugăr și Cãmpenésca dela V. Sohodol.

Inse nici Schmidl n'a cutrierat toți munții. Turiști și ómeni de știință, cari au umblat p'aici dupã el, au descoperit și alte locuri admirabile, dintre care cea mai de frunte este peșterea dela Măgura, numitã peșterea archiducului Iosif, umblatã și studiatã mai întéiu de repositatul Hazay, dimpreună cu dnii Teodor Bulcu și Al. K. Nagy.

Intre turiștii mai noi, cari cutrierã acești munți, locul de frunte îl ocupã dl Iuliu Czárán, proprietar din Șepreuș, comitatul Arad, care petrece tôte verile la Stãna-de-vale, de unde face dese escursiuni prin munții, văile și peșterile din impregiurime. Dsa a descoperit multe poziții ce stêrnesc uimire, minuni ale naturei, vrednice d'a atrage atențiunea lumii culte. Una din aceste e și cataracta Móra-Dracului, la care ênsuș a fãcut o cale pe spesele sale și care s'a inaugurat într'una din dílele ultime ale lui august trecut.

Erã diminéța la 6. Rađele sórelui resãrind se strecurau cu fricã printre brađii ce incungiuřã Stãna-de-vale și resfrãngêndu-se pe iérba albitã de brumã, făceau să strãlucéscã inaintea nóstrã miriade de schintei de argint. Aburul pãmêntului care se rídică 'n sus, se legãnã in cãldura diminéței, scãldãndu-se in rađele sórelui dãtãtor de viéță. Termometrul arãtã numai doue graduri de cãldurã. Cam rece, dar temperatura acésta ne anunță, cã peste đì are să fie timp frumos și fãrã plóie.

Dar să fi fost cãt de rece, cine simția? Bucuriã generalã ne încãlđia pe toți, cãci ne aflam in momentele d'a incepe o escursiune, care ne promitea fôrte multe plăceri. Aveam să facem o partíe călare, sus la munți, la cataracta Móra Dracului despre care auđisem atâte frumuseți fabuloase. Dar pãnã când ne gãtarãm, cãci caii nu ne sosirã la vreme, termometrul se urcã la 6 graduri.

Și societatea, din care făceau parte și câteva dame, porni. In frunte cãlãria Esc. Sa episcopul Mihail Pavel, posesorul actual al dominiului care incadréza și Stãna-de-vale și locul unde plecãm. Apoi noi ceialtați, cuprinși d'o veselie generalã și aclamați de publicul care remase acasã.

In scurtã vreme urcarãm la deal, pe lãngã Izvo-
rul-minunilor, prin aromatica pãdure de brađi și peste jumétate de orã ajunserãm la rariștea cãreia poporul i-a dat numele poetic de «Aria Vulturului.» Aici ochi-
lor li se deschide o vedere asupra dealurilor din stãnga; dar noi nici nu ne oprim, trecem o nouã pãdure de brađi și sîntem la Muncei.

Munceii, dupã cum aratã și numele, sînt un șir de munți mici, care cobóřã dela munții mari și formézá o ghirlandã cu multe puncte mai nalte, tôte cu numiri deosebite, de unde ni se ofer panoramele cele mai frumo-
se, la care să te tot uiți.

La drépta se 'nalță Vêrful-Poenii, cu fruntea sa pleșuvã (1627 metri,) un favorit punct de escursiune al óspeților din Stãna-de-vale, cu o panoramã admirabilã, care încantã pe toți. Din colo de el posomoritul Boho-
dei, Briței și 'n negura depãrtãrii Cornu-munților.

Mai incóci Grueșul și 'n fruntea lui infricoșata Bo-
țasa (1792 metri) cu cele trei piscuri urieșe, care se ra-
đemã pe niște colonne negre; iar in stãnga Micãul cu pãdurile sale umbróse, mai aprópe vêrfurile Munceilor Pétra Calului, valea Chențului și 'n depãrtare conturile intunecóse ale Vlãdesei...

Jos, inaintea nóstrã, la pólele Boțasei, se 'ntinde tainica vale a Drãganului, a cãrei farmeci ne 'ncantã vederea și ne 'mbétã sufletul. Frémêtul lin al frunđelor, susurul misterios al riului și intunecimea care se revêrsã asupra vãii intregi, ne inspirã o melancolie ce ne 'nalță in lumea idealã. Simțim un dor nemãrginit d'a descinde la vale, să vedem ce frumuseți sînt acolo?

Și ne coborim de pe cai, cãci dãm la vale, numai damele nu vreau, ele 'nfruntã ori ce pericol, de dragul cãlãritului. Pãdurea de fagi prin care trecem ne ofere noue impresiuni plăcute. Sînt multe aceste, cãci scoborișul e lung. In sfêșit un extraordinar miros de brađi ne 'ntimpinã, sîntem jos, trecem Draganul și ne aședãm vesel pe malul de dincolo, la umbra recoritóre a bra-
đilor și 'ntindem un dejun vial, cãci erã aprópe la 10 ore.

Eram in o afunđime, de unde nu vedeam decãt cerul și munții ce ne 'mpresurau in apropiarea nóstrã. Tãcere adãncã domniã pretotindene și numai clocotirea Drãganului ne intrerupea visãrile. Și in tãcerea acésta, de odatã ca prin farmec, de dupã o tufã de lãngã noi, se intonã «Hora Codrului»; erau musicãntii din Stãna-
de-vale, cari vinirã să ne facã acésta surprindere delicioasă.

Animați și cu dispozițiuni vesele, peste o orã, ur-
carãm caii și pornirãm sus la munte. Erã o créngã a Boțasei pe care inaintãm; jos brađi, apoi fagi și mai in sus iarăș brađi ne apêrau de sóre. Dar suișul erã atãt de țepiș, încãt ne umplea mila de bieții cai, cari printre rãdecinele arborilor și printre stãnci alegeau cu multã bãgare de sémã locul unde puteau cãlcã. La dreptul vorbind, purtam grige și de noi, ca nu cumva să poticnescã și să cađã, cãci pe terenul acela cãderea putea fi fôrte primejdióșã. Deci, dupã un urcuș cam de jumétate de orã, cei mai mulți ne deterãm jos și continua-
rãm astfel suirea ușorãtã prin risete și glume.

Apoi ne suirãm iarăș călare și ne urmam drumul tot in sus pe costa dealului, de unde ni se oferiau vederile cele mai pitorești spre munții și văile din drépta nóstrã. Și cum ne desfêtam, de odatã un țipet femeiesc cutremurã aerul. Ne uitãm intr'acolo și vedem calul domnișórei dinaintea mea sãrind ca turbat și la moment ea cade jos. In aceeaș clipã și calul meu incepe

a sforăi, își bagă capul în pământ, dă cu piciorile din drept; eu țin frânele din toate puterile să n'o pătesc ca domnișora, dar insedar, fără să știu cum, d'odată m'am aflat jos pe pământ; cădând, un picior mi s'a acățat în scăriță și astfel ajunsei de jumătate sub cal, care n'avea stare de fel. Ceialaltă săriră iute de pe cai și alergară la noi; dar pe când sosiră, amândoi eram în picior, asigurându-i că nu ni s'a frânt nimica. ceea ce pe calea plină de stânci colțuroase a fost o adevărată minune.

Acăsta întemplantare ne-a cam tăiat pofta de călărit și fiind că nu eră departe nici locul până unde puteam merge călare, ne continuarăm calea pe jos. Inteu inse constatarăm cu mândrie, că nu noi — domnișora și eu — am fost cauza căderii, ci cuibul de vespi, pe lângă care treceam și la care toți caii conduși după noi au sărit ca turbați. Numai In. Pr. Ssa părintele episcop nu-și perdă curajul și merse tot călare...

În sfârșit ajunserăm la locul, de unde se desparte calea ce prietenul nostru dl Czárán a construit până la Móra-Dracului. Acăsta conduce pe coastă din stânga a dealului, coborînd în jos, în o strimțore impresurată de stânci și oferindu-ne în multe locuri un cules de smeuere.

Și cum coboriam, se auđiá din ce în ce mai tare un murmur, care la început părea frémétul pădurilor bătute de vânturi, mai apoi clocotul unui rfu strașnic și 'n cele din urmă conducătorul ne spunea:

— Auđiți Móra-Dracului!

Intr'aceste lumina tot perđend din puterea sa, un semi-intuneric incepea să stăpânescă totă valea devinind tot mai adânc, încât îți părea că sórele a sfințit și-a sosit séra. Cu toate aceste, eră tocmai la miédăđi, dar rađele sórelui încă n'au putut pėtrunde până jos...

Acăsta intunecime neobicită, în mijlocul unei surpături de munți uriași, în care par că totul eră mort și numai căderea unei cataracte intrerupea liniștea vecinică, făcea o impresiune fiorosă. Nu de giaba îi ăice poporul «Móra-Dracului», aici e locașul Satanei.

Ajunserăm în fundul văii. Acolo zărirăm prima cădere a apei, care inse nu ne făcu nici o impresiune, căci eră mică. Conducătorul nostru, voind să ne păcălescă, ne spuse căm sosit. Atăta tot? — ne ăiceam unii. Asta n'a meritat să ne ostenim pân' aici.» El se prefăcu supėrat, că nu aprețim după merit frumusețile naturii și ne invită mai sus, de unde cataracta se va vedé mai frumos. Și trecend apa, urcarăm dincolo în sus, pe căi serpentine, conduse prin niște stânci, dar intocmite fórte bine cu mușchi, încât ne părea că pășim tot pe covore de Smyrna. Și tot urcând, zărirăm niște căderi a apei din ce în ce mai frumoase, până când ajunserăm la una mai mărișoră, care ne oprí în loc să ne delectăm.

Dar conducătorul ne invită și mai sus, tot mângându-ne: Incă trei minute, încă doue, încă una...

Stâncile din ambele părți tot se innălțau, eram între doue ziduri colosale. Cuprins de-o uimire estraordinară, îmi aruncaí privirea sus spre stâncile cari se ridicau de-asupra mea, și nu șciam să admir frumusețea lor pitorescă ori să me 'ngrozesc de poziția primejdiosă, căci ele se uitau în sus spre cer drept ca păretele. Viéta noastră atėrná dela o simplă întemplantare: decă un păstoraș séu vr'o capră de sus preváliá jos vr'o bucată de stâncă ori cât de mică, căderea ei din innălțimea aceea ne prepădiá la moment. Eră un ce *grozav* de frumos.

Adâncit în admirațiunile mele fiorose, deodată me trezií amicul Czárán, care intorcendú-me în drépta, îmi ăise:

— Priveșce acolo!

Și par că nici n'ar puté fi un ce mai frumos decât stâncile la care me uitam, me 'ntorsei cu părere de reu, că de ce me conturbă în visările mele, și privii într'acolo...

Dar iată, condeiuł stă să-mi cađă din mână simțindu-și slăbiciunea, căci ceea ce vedui în momentul acesta, tabloul care se desfășurá naintea ochilor a fost atât de surprindėtor grandios și pitoresc, încat numai un penel dibaciu ar puté să-l represinte fidel și cu succes...

*

Din o innălțime inspăimântătoare, dintre niște stânci negre, în mijlocul unei surpături de munți, se prăbușiá jos în prăpastia adâncă un fir de argint, care 'n căderea sa tremurândă vėrsá schintei, ce luminau impregiurimea posomorită.

Izbirea cumplită producea un murmur misterios, care făcea o musică strașnică în acăsta tainicé tăcută a codrilor seculari.

Și ceea ce da acestui tablou uimitor un colorit în deosebi minunat, eră gigantica négra cadră a stâncilor din ambele părți.

Eră cataracta Móra-Dracului, care se vėrsá jos din o innălțime de 20—25 de metri, formând inteu doue căderi mai mari și-apoi picând într'un basen, de unde se rostogoliá jos la vale, sdrobindu-se de stânci și făcend alte multe căderi mai mici printre pietrele acoperite de mușchi.

O vedere care frapéză și incântă, căci avem în fața noastră una din cele mai admirabile cataracte din Ungaria...

Surprinderea acăsta majestosă îmi făcu o impresiune inesprimabilă, care se manifestă numai decât prin o putere elementară. Sărfti de gătul fratelui Czárán și aclamându-l cu entusiasm, îl sărutai plin de fericire... O! de aș puté eu descríe bucuría ce simțiam în momentul acela!

Steteam inmărmurit și-mi părea că ved o scenă divină cu decorațiuni create de a Tot-puternicul...

Dar conducătorul ne pofti tot mai sus. Il urma-răm sub farmecul unei impresiuni cereșci. Și în câteva minute eram sus la basenul cataractei.

Ne aședarăm pe stânci și pe banca improvisată, iar ochii noștri imbėtați de frumusețea multă, rătăciau impovărați de plăceri.

Eră o emoțiune estraordinară care ne cuprinse pe toți; o simțire, când ochii privesc, imaginațiunea s'aprinde, dar gura nu e 'n stare să télcuescă ceea ce ne pėtrunde. În mijlocul tăcerii generale s'auđiá numai clocotul vecinic al apei cădend, care izbită de stânci se sfărma 'n spume de mărăgăitare, și al cărei murmur selvatic ținea în necontentită vibrațiune ecourile munților...

Admirând acăsta minune a naturii, îmi părea că sânt transportat în o altă lume, în o sferă frumoasă și gróznică de odată; gândiam că ved infernul lui Dante și me aflú în palatul Satanei.

Stâncile negre, cari se 'nalță 'n sus drept, sânt păreții acestui palat uriaș, scutind comóra neprețuită din mijlocul lor. Se ved și columnele colosale, care dau zidirii stilul arhitectonic. Fereștile uriașe ne invită să privim prin ele panorama codrilor. Balconul crâncen, din care o parte s'a dărmat, pare a serví la spectacole mari Maj. Sale Satanice. Iar jos padimentul de mosaic e tivit cu mușchi verđi și moi. La intrare doue stânci colosale de ambele părți sânt stėlpii portali și de-asupra lor zărim emblemele diabolice.

Și 'n mijlocul palatului, într'o cavernă ce-ți pare lucrată de măestri renumiți, frumoasa cataractă, ca o fântână săritore indulcește atmosfera, făcând să se vedă 'n spumele sale o plôie de diamante, prin care transpiră blândul curcubeu...

Ce grozav pôte să fie aici, când vijelia ca o fiară deslănțuită alergă cu furie din piscurile Boțasei; când fulgerele vârsă lumină 'n întunericul vecinic al pădurilor și văilor nepetrunse de rațele sôrelui; când tunetele cutremură pământul, despică creierul munților și prăbușesc bolovani și petri mari la vale, sguduind firmamentul ce erumpe 'n echouri plângetore, iar fiarele selbatice cu frica 'n spate s'ascund în visuinele lor... Atunci e aici balul Satanei!

Și par că ved viind Mama-pădurii cu Ielele și celelalte dîne rele, Pricolicii se preface în ômeni și le jôcă. Iată și Bălaurii cu fetele de împărat pe care le răpiseră. Vêrcolacii dirigeză lumina lunei și Solomonarii le fac muzica prin nori...

Apoi tabloul acesta fantastic pare că de-odată piere. Castelul satanic se preface într'un templu, din fruntea templului anină 'n jos o candelă vecinic ardendă, respândindu-și lumina în întunericul nopților seculare, inspirând credință și tărie în mijlocul morții eterne și prevestind triumful neperitor al libertății... E cataracta ce alergă luminând, respândind viêtă și învingând toate pedecile.

*

Multă vreme steterăm locului admirând minunata cataractă, căci frumusețile ei nu ne mai lăsau să plecăm.

În sfêrșit ne despărțirăm, dar cu inimă dulôsă, privind tot înderêt, până când o scăparăm din vedere. Ne coborirăm în valea Drăganului, unde întocmirăm un prând vesel de înăugurare, căci am fost prima societate cu dame care vizitarăm Móra-Dracului.

Și sêra ne-am întors la Stâna-de-vale cu suvenirea unei dîle neuitate.

IOSIF VULCAN

LITERATURĂ și ARTE.

Șcire literară. Dl *Ilie Ighel* a pus sub tipar la București un volum de poezii sub titlul «Melancolie» care va cuprinde vr'o 150 de pagini.

Istoria literaturii române. Avem puține manuale de istoria literaturii române pentru școlari; iar cele existente sânt ori prea voluminoase, ori prea tendențioase. Între ceilalți și dl *Ioan Lăzăriciu*, profesor în Deva, a publicat o astfel de lucrare; dsa, independent de toate taberele noastre literare, a vrut să dea o iconă cât de completă a literaturii române, informând pe elevi despre tot ce s'a petrecut la noi în ramul acesta, fără d'a face critica autorilor prezențați. Lucrarea dlui *Lăzăriciu* a fost combătută de unii, dar se vede că publicul n'a ținut sêmă de părerea lor, căci dîlele trecute a apărut la Sibîiu în editura lui *W. Krafft* a doua edițiune sub titlul: «Istoria literaturii române» în usul tinerimei studioase. Pecat că s'au strecurat și în edițiunea această unele date și informațiuni greșite, care știrbesc impresiunea multămitore a întregului.

Istoria Pedagogiei. Dl dr. *Petru Pipoș*, profesor în Arad, a publicat acolo un manual de școlă intitulat: «Istoria Pedagogiei.» După o introducere intitulată «Noțiunea și împărțirea istoriei pedagogiei» lucrarea se împarte în două părți: una înainte de *Christos*, cealaltă după *Christos*. În prima parte se vorbește despre edu-

cațiunea la popoarele din timpul acela, în a doua găsim informațiuni despre epocile de atunci, încheiându-se cu un capitol intitulat «Educațiunea la Români.» Prețul 2 fl.

Scrittorele române. Printre literate și publiciste în primul rând vine *Carmen Sylva*, urmază apoi drele *Elena Văcărescu* (premiata Academiei din Paris), *Economu*, *Elisa Mustea*, *Eleonora Nour*, *Elena Sevastos* (premiata Academiei române), *Ana Ciupagea*, *Alma Dunca-Schiau*, *Elena Proca*, — vin apoi dnele: *Sofia Nădejde*, *Maria C. A. Rosetti*, *Matilda Cugler-Poni*, *Fălcoianu* (*Kiajna*), *Lucreția Suciu-Rudow*, *Smaranda Gârbea Andronescu* (*Smara*), *Maria Chițu*, *Cornelia Emilian*, *Elena Voronca*, *Elisabeta Ionescu*, etc. etc.

Cărți de școlă. Dl *I. Cionca*, profesor în București, a scos de sub tipar acolo: «Gramatica română-germană» aprobată de ministerul de culte și instrucțiune publică al României. — Dl *G. T. Buzoian*, profesor în Craiova, a publicat acolo «Primele principii de geografie generală»

TEATRU și Muzică.

Șciri teatrale și muzicale. Dnii *Grigorie Ventura*, cunoscutul autor dramatic, și dl *Leonescu*, autor și artist la Teatrul Național din București, au scris împreună o dramă intitulată «*Andrada și Traian*», pe care au cetit-o dlui *Tache Ionescu*, ministru de culte și instrucțiune publică, care i-a prevețut un succes strălucit. Teatrul Național din București se va deschide în stagiunea viitoare cu piesa «*Despot vodă*» de *Alexandru*.

Societatea pentru fond de teatru român, care 'n anul acesta avea să-și țină adunarea generală în Arad, din cauza tulburărilor ivite acolo, după cum anunțaserăm, a renunțat la idea d'a se întruni în acel oraș. Adunarea societății se va ținé la Brașov, unde s'a și format un comitet pentru primirea adunării generale și pentru aranjarea festivităților sociale. Precum aflăm, cu ocaziunea aceea se va da și o serată literară-musicală, un bal și 'n sfêrșit se vor face excursiuni. Adunarea se va ținé la sfêrșitul lui octombrie și se crede că are să fie foarte frecventată

Concertul și teatrul din Sânt-Nicôra în Toronto, pe care l'am anunțat și noi, dat la 15/27 august, cu privilegiul hramului bisericeii, a reușit bine. Din corespondența mai lungă ce primirăm aflăm, că diletanții au pus multă stăruință spre a reprezenta cât mai bine «*Chiriașul fugit*» comedie într'un act de *Iosif Vulcan*. În deosebi a reușit dl *I. Funar* în rolul țeranului *Cimpoieș*, asemenea au jucat cu succes și dșorele *Elisa E. Albu* și *Elena Olariu*; iar dnii *Lipovan* și *Țiunea* ș-au dat totă silința spre a face publicului o seră plăcută. Concertul a mulțumit pe toți, căci *St.-nicoranii* au un cor vocal foarte bun. În deosebi au fost acoperite cu aplause piesele: Cântul marinarilor, Oșteanul român, și mai cu sêmă Doue înimi, precum și *Luna suride*. Succesul se pôte atribui dlui învățator *A. Minișan*, care a arangiat și condus toate. După aceste a urmat balul, despre care mai la vale în rubrica «Ce e nou.»

Producțiune musicală-teatrală în Seliste. Tinerimea inteligentă din Seliste și giur invită la producțiunea musicală-teatrală ce se va ținé duminică în 30 august v. (11 sept. n.) în edificiul școlii din Seliste. Începutul la 7 ore sêra. Programa: 1. «Iată dîua triumfală», cvartet de *Humpel*, executat de corul tinerimii. 2. «Mór-

tea lui Decebal», poezie declamată de Petru fuga cler. absolv. 3. «Ciobantul», cântare pentru bas de G. Dima, executată de Ioan Demian oficial consist. 4. «Soldan-Viteazul», cântec comic de V. Alecsandri, jucat de Ioan Bratu, învățător. 5. Producțiune pe flaută, de N. Comșa, drd in medicină. 6. «Mândruțiță dela munte», de Ștefănescu, cântată de Ioan Demian, oficial consist. 7. «Cornul Leonidă față cu reacțiunea», piesă teatrală de Caragiali, jucată de membrii tinerimii. 8. «Serenadă», cor de Marschner, executată de corul tinerimii. 9. «Zăpăciții», piesă teatrală localisată de T. Alexi, jucată de membrii tinerimii.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. *Di Ladislau Papp-Szilágyi*, nepotul de frate al repositului episcop Iosif Papp-Szilágyi, secretar ministerial în ministerul de culte, a fost trimis de ministrul de culte și instrucțiune publică la Blăș, spre a lua în primire moștenirea rămasă după repositul arhiepiscop și mitropolit dr. Ioan Vancea. — *Di Virgil Arion*, secretarul general al ministeriului de culte și instrucțiune publică din România, a petrecut zilele aceste la Sibiu, unde a vizitat școala de fete a Asociațiunii transilvane și seminariul; apoi a mers la Reșinari să vedă mausoleul fericitului arhiepiscop și mitropolit Șaguna.

Consistoriul mitropolitan din Sibiu. Ședințele consistoriului mitropolitan, cari s'au început în joia trecută, s'au terminat luni. La aceste ședințe, scrie «Telegraful Român» au participat sub conducere Escelenței Sale I. P. S. D. arhiepiscop și mitropolit Miron Romanul, Preasfințitul Lor dnu episcopi diecesani Ioan Meșianu și Nicolau Popea, apoi membrii ordinari: Preasfințitul Lor dr. Ilarion Pușcariu arhimandrit, Filaret Musta protosințel, Nicanor Frățes protosințel, P. O. D. D. Ioan Hania protopresb., Mihail Popovici protobresb. Orșova, Georgiu Creciunescu protopresb. Beiuț, Const. Gurban protopresb. Buteni, dr. George Popovici ppresb. Lugos, dr. Alexandru Mocsonyi proprietar Budapesta, dr. Iosif Gall membru în casa magnațiilor, Vincențiu Babeș particular Budapesta, Ioan Bran de Lemeni căpitan suprem i. p. Brașov, Leontina Simonescu secret. mitropolitan Sibiu, Ioan Lengeru avocat Brașov, Iulian Ianculescu propriet. Lugos, Nicolau Zigre avocat Oradea-mare, Atanasiu Cimponeriu jude la tablă în pers., dr. Nicolau Olariu fiscal, avocat Sibiu.

Femeile române în școală. În România sînt până acum următoarele femei doctore în drept, în medicină și licențiate: dnele Anna Conta, Cutzarida Crătunescu și dra Walch (doctore în medicină); dra Sarmisogetuzza Bilcescu (doctor în drept); drele Elena Sevastos și Constanța Bursan (licențiate în litere și filosofie); dna N. Saveanu Constantinescu (licent. în litere și filosofie) etc. etc. În curînd vom avea pe dra Cornelia Chernbach, sora cunoscutului poet Gh. din Moldova, ca doctor în medicină.

C E E N O U ?

Hymen. *Di Traian Secula*, candidat de preot, la 16-28 august s'a serbat cununia cu dșora Draghina Mera în Șiria; actul cununiei s'a seversit de cără părintele protosințel și director seminarial Augustin Hamsea. — *Di dr. Alexandra Andresse*, din Alibunar s'a logodit

cu dșora Aurelia Dancăș din Reșinari. — *Di Ioan Gruescu*, învățător în Ciocova, s'a logodit cu dșora Iuliana Musteți absolventă de pedagogie, fiica dlui Iosif Musteți, negustor în Cebza. — *Di Nicolae Danciu* din Timișoara s'a logodit cu dșora Maria Jivcoviți din Timișoara-Fabric. — *Di Adrian V. Rațiu* și dșora Victorie Bobonga s'au cununat la 27 august în Racovița. — *Di Otto Popovici* și dșora Elena Popovici, fiica dlui Bucur Popovici din Hațeg, s'au cununat la 8 septembrie. — *Di Ioan Dogărescu* și dșora Elena Surariu s'au cununat la 4 septembrie în Preșmer. — *Di Ioan Bobeș* din Brăila și dșora Steliana Radu Nistor din Satulung, s'au cununat aici la 4 septembrie n. — *Di Iustin Vâlcean*, comerciant în Oravița, în 8 august s'a logodit cu dșora Zorca Balea din Moldova nouă. — *Di Ioan Anca*, absolvent de teologie, în 12 septembrie se va cunună cu dșora Valeria Pop în B. Tiha.

Știri personale. *Di Alecsandri Mocsonyi*, făcînd o excursiune la Sinaia, a fost primit în audiență și de regele Carol și invitat la banchetul ce s'a dat la palat cu ocaziunea aniversării dilei onomastice a prințului moștenitor Ferdinand. — *Di Ioan Cseregedy*, conducător-adj. de cărți funduare la judecătoria cercuală din Gherla, a fost numit conducător de cărți funduare la judecătoria cercuală din Nyárádszereda. — *Di Iosif Lazar*, practicant în drept la judecătoria cercuală din Téca, s'a numit vicanotar la judecătoria cercuală din Baia-de-Cris.

Balul din Sân-Nicórá în comitatul Torontal, dat după concertul și teatrul despre care vorbim mai sus, a fost o adevărată petrecere românescă. Au luat parte dnele: Petrovici, Marinovici, Popescu, Bunciu, E. Minișan, Petrovici inv., Nagyvinski, Vințan, Albu, Rosca, Martinovici, Olariu, Iorga, Nicolici etc. din Sân-Nicórá, Persida Ilagici, Amalia Pêrvu din Sara-vale, Elena Popovici din Nereu, Albina Vingan din St. Nicórá etc. și domnișorele Alexandra Petrovici în costum, Hermina Opreanu, Lucreția Marcovici, surorile Olariu, dintre care dra Elena în costum, Elisa E. Albu, Silvia Ardelean, Adriana Gorga, Darinca Stoici, Bogdan etc. din St. Nicórá, Lucreția Telescu în costum, Eufemia Telescu din Cenadul-sêrberse, Luțai din Cenadul-român, Elena Oprean din Nereu, Vetti Dan din Pesac, Bistriian din Fabricul-Timișorii etc. și dnu preot. Sv. Petrovici, adv. dr. Oprean adv. T. Halic, preot. Marcovici, inv. Nagyvinski, adv. N. Koczó, inv. D. Petrovici, Raica, Olariu, Martinovici, Iancovici, Sim. Albu etc. din Sân-Nicórá; preot. T. Miculescu din Pesac, preot. Luțai din Cenadul-rom., Bozian și Telescu din Cenadul-sêrb. și inv. S. Andron G. din Saravale. În pauză 14 tineri, sub conducere învățătorului A. Minisan, au jucat Căluserul și Bătuta.

Căsătoria prințului Ferdinand al României are să se facă în toamna acésta la Londra. Corpurile legiuitoare române se vor convoca în sesiune extraordinară pe 1/13 octombrie, ca să voteze legea despre apanații pentru părechia moștenitoare. Apoi va urma cununia. Părechia nouă se va stabili cu reședința în castelul Poeni de lângă Iași, care e proprietate regală.

Balul din Pâncota, la 27 august, a reușit foarte bine. Au luat parte dōnnele: Dr. Iacob Hotăran (Șiria), G. Serb (Pîlul-mare), N. Serb (Kétegyháza), F. Leuca, Eholtz, Pavlovici (Pâncota), Russu (Chișineu), dr. D. Horvat (București), dr. I. Trăilescu (Arad), Crainic (Nădab), P. Popescu (Covășint), Cornea (Repsig), I. Popescu, (Măderat), Pop (Comăuș), Colhean, Jercan, Popovici, Popovici-Deșeanu (Șiclău), Popovici-Deșeanu (Otlaca), Tripon (Agris), Moț (Sintea) etc. și domnișorele: Au-

relia Serb (Pilul-mare), Lenuța Serb, Constanța Serb, Florica Abrudan (Kétegyháza), Aloisa Russu (Chișineu), Constanța Papp (Comleuș), surorile Giulani (Otlaca), Eugenia Cornea (Repsig), Iulchița Popescu (Covășint), surorile D. Popovici (Șiclău), Ana Turic (Otlaca), Livia Popescu, Măriora Crainic (Nădab), Valeria Popovici (Otlaca), surorile Pavlovici (Pâncota), Măriora Petruț (Sepreuş), surorile Codrean (Șiclău), Emilia Brădean (Chișindia), Florița Tripon (Agris), Em. Zaslo, Luisa Leucuța, Rosalia Buzna etc.

Numiri. *Dl Iancu Lupul*, deputat in dieta Bucovinei, a fost numit mareșal al țării, in locul dlui baron Aleco Vasilco, care a cerut să fie dispensat, spre a pute luptă in viitor de pe băncile deputaților. — *Dl Michail Russu*, vicenotar la tribunalul din Brașov, a fost numit subjude. — *Dl Ioan Predovici*, vicenotar la judecătoria cercuală din Deva, s'a numit notar la tribunalul din Mureș-Oșorhei. — *Dl Nicolae Zaharia*, absolvent al facultății politehnice din Budapesta, e numit inginer practicant la căile ferate de stat reg. ung.

Petrecerea din Căinel. Românii din părțile Căinelului din fostul district Zărand au ținut la 15/27 august o petrecere românească in satul Căinel lângă Băița. Petrecerea a reușit bine și a ținut până dimineața. In costum național s'au prezentat 10 dame și anume: dăminele: Ermina Irhaș din Băița, Lucreția Pop din Ormindea, Silvia Păcurariu din Seliște, A. Popa din Porclera, T. Stanila din Ribița și dăsoarele Virgilia și Lucretia Lazar din Băița, A. Moga din Hertegani. Curios, că din Brad n'a fost la bal nici o familie românească.

Procesul de presă al dlui dr. Lucaciu. Joia trecută dl dr. Vasile Lucaciu a fost citat inaintea judeului de instrucție in afaceri de presă dela tribunalul din Dobrițin, căruia aparține și Sătmarul unde locuiește dl Lucaciu, spre a fi ascultat asupra enunțaiunilor sale in scris din cauza opririi adunării convocată astă-vără la Sisești. La întrebările judeului de instrucție dl Lucaciu

a răspuns românește, acela i-a ținut că nu știe românește, prin urmare nu-l pricepe. Dl Lucaciu a obiectat, că dsa nu e dator să știe ungurește și nici nu va vorbi in această limbă. In sfârșit totuși a cedat declarând, că numai din considerațiune față cu judele vorbește ungurește, inse la pertractarea finală se va servi de limba română. Atunci tribunalul va aplică un interprete. Țiua pertractării nu s'a ficsat încă.

Reuniune de consum in Făgăraș. Românii din Făgăraș inființază o reuniune de consum, cu scopul d'a face comerț de băcănție, lipscănție, librărie și alți articoli comerciali și industriali. Capitalul social va fi de 40,000 fl., care se va acoperi prin 800 de acții de câte 50 fl. Societatea va purtă numele «Bazarul.» Planul de fundațiune e semnat de dnii dr. Andrei Micu advocat președinte interimal și dl Ioan Dejenariu contabil și secretar.

Necrológe. *Alexandru Erdős de Ugla*, canonic cancelar al bisericeii catedrale, din Gherla a incetat din viață la 31 august, in etate de 68 de ani. — *Ioan Simon*, paroc gr. or. in comuna Porcești, a murit acolo la 3 septembrie, in etate de 61 ani. — *Veronica Petco*, sora dlui dr. Lazar Petco, avocat in Arad, a reposat la 30 august.

Călindarul săptămânei.

Țiua săpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sorele
Dumin. a 14-a d. Rosali, Ev. dela Mateiu, c. 22. gl. 5, a inv 3. res. ap.			
Duminecă	30 SS. p. Ales. Ioan și Pav.	11 Atanasia.	5 32 6 20
Luni	31 Brêul Preacuratei.	12 Guido.	5 33 6 18
Marți	1 Cuv. Simeon Stêlp.	13 Ida.	5 35 6 16
Mercuri	2 Mart. Mamant.	14 Inalt Crucii.	5 37 6 14
Joi	3 Mart. Antim.	15 Nicodem.	5 38 6 11
Vineri	4 Mart. Babila.	16 Eufemia.	5 39 6 9
Sămbătă	5 Prof. Zacharie	17 Lambert.	5 41 6 6

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN.

Cel mai mare magazin de încălțăminte și de pălării.

MARTIN HAJNAL

negustor de păpuți (ghete) și de pălării in ORADEA-MARE, STRADA ARBORELEI VERDE, (peste drum de pórta otelului „Arborele-verde.)

Am onórea a prevesti on. public, că pentru sezonul de toamnă și de iárnă am asortat fórte bogat magazinul meu și sânt in stare a-mi oferí mărfurile onorab. cumpăratori cu *prețuri moderate*. Ieftinetatea mărfurilor mele se probază prin următoarele prețuri curente:

Pentru dămine:

- 1 păreche de păpuți din piele de vițel ... 2 fl. 75 cr.
- 1 păreche de păpuți de piele fină patent ... 2 fl. 60 cr.
- Acceaș cu capne ... 2 fl. 90 cr.
- 1 păreche fină de piele de capră, forma inimei ... 3 fl. — cr.
- 1 păreche din piele de capră franceză, cu capne ... 3 fl. 60 cr.
- Acceaș cu talpă galbenă cusută or cu cuie ... 3 fl. 80 cr.
- 1 păreche de păpuți de lac, galbenă cusută ... 4 fl. — cr.
- 1 păreche Palmi cu nasturi pe lature ... 4 fl. 90 cr.
- 1 păreche adevărată Lissé ... 6 fl. 40 cr.

Pantofi de dimineața dela 80 de cr. in sus.

Păpuți de fete și copii *numai de calitatea cea mai bună* de totă forma și mărimea.

Pălării, cămeși, cravate, gulere și manchette, mănuși și ciorapi, subcămeși de iernă, fabricatele cele mai bune de tot prețul.

9. (1—5.) Cer căutarea cât de numerosă a onorab. public.

Comandele din provincie se efectuează prompt.

Pentru domni:

- 1 păreche de păpuți neteți de vics ... 2 fl. 75 cr.
- 1 păreche de păpuți de vics cu Einsatz ... 3 fl. — cr.
- 1 păreche fină cu Einsatz și capne ... 3 fl. 25 cr.
- 1 păreche fină de piele patent, cu cnapne ... 4 fl. 30 cr.
- 1 păreche dela Carlsbad ... 5 fl. 25 cr.
- 1 păreche de păpuți de lac ... 5 fl. — cr.

Mare asortiment de păpuți și cisme pentru băeți.

Cu stimă

MARTIN HAJNAL.